

ATD VIERDE WERELD

mensenrechtenbeweging met de allerarmsten

MAART 2024 NR: 184

UIT HET LEVEN VAN EEN GROOTMOEDER

Zij belt me regelmatig op en samen denken we na over wat zij te vertellen heeft. Toen ik haar vroeg of ik een artikel mocht schrijven voor het blad Vierde Wereld zei ze volmondig ja.

We kozen voor de financiële problemen waar ze steeds mee te maken heeft. Zij leeft van een bijstandsuitkering en voor haar kleindochter, die bij haar leeft, ontvangt zij een toelage. Zij vertelt: "Ik vroeg een energietoeslag aan, maar ik was te vroeg. Dat kon pas vanaf 2 januari. Maar het werd niet duidelijk of ik er recht op heb, want die zorgtoeslag werd minder en de huurtoeslag wat meer, maar ik kwam nog niet te weten hoeveel. Ik vroeg die ambtenaar of er meer mensen zijn, die daar tegenaan lopen. Tegen dat trage proces."

"De gas- en lichtrekening is ook veel te hoog. Daardoor komen mensen in de schulden. Ik ben al 30 jaar bij dezelfde maatschappij, dus daardoor heb ik wel korting. Maar ik durf niet over te stappen naar een andere, want dan krijg ik geen korting, en weet ik niet wat die nieuwe maatschappij gaat doen. Dat staat niet bij de voorwaarden."

"Je moet voor zekerheid kiezen, maar hier is alles onzeker."

Aan de gevel van het huizencomplex Jan van Scorelstraat, Hobbemastraat, Paulus Potterstraat in Utrecht is deze gevelsteen geplaatst, dit is de enige die slechts één keer voorkomt. Het betreft een afbeelding van een slak en drie kraaien. Er wordt gezegd dat Hildo Krop (1884-1970) deze afbeelding maakte om daarmee de traagheid van de bestuurders en ambtenaren te symboliseren.

"Je kunt extra bijstand aanvragen voor een wasmachine, stofzuiger of een koelkast. Voor een stofzuiger kun je € 130 krijgen, maar daar heb je geen nieuwe voor. Je kunt pas over 8 jaar daar een nieuwe aanvraag voor doen. Maar als je een tweedehands koopt, weet je niet hoe de kwaliteit is, dus je weet niet hoe lang die het nog doet. Je moet dus voor nieuw kiezen. Dat geldt ook voor een koelkast of een wasmachine. Mijn koelkast werkt niet meer goed en de wasmachine begon te lekken. Dus ik moest hem wel vervangen. Je moet dus steeds bijleggen, maar dat kan ik niet betalen. Dan moet je dus geld bij een andere instantie aanvragen, maar die controleren dan of je een bijstandsuitkering hebt. Die heb ik gelukkig wel. Als je die niet hebt, kun je ook geen aanvraag doen. Die mensen zitten helemaal in de problemen."

"Mijn huis is heel vochtig. De keukenvloer is helemaal beschimmeld. Daardoor is het zeil ook beschimmeld en versleten. Dat zou de woningbouwvereniging helpen oplossen, maar die stelt het steeds maar uit, en reageert niet op mijn telefoontjes." "Hoe kun je dan hygiënisch zijn? Zo kom je er nooit uit. Hoe goed je ook je best doet."

"De nieuwe jeugdzorgwerker is wel een heel fijn mens. Die komt nu sinds zes maanden. Maar je weet niet hoe lang die nog blijft, want we krijgen steeds iemand anders, en het ging lang niet altijd goed. Dan hebben ze hun eigen ideeën over de problemen. Luisteren ze niet goed." "Je moet steeds weer opnieuw vertrouwen opbouwen." "Dat is zwaar."

"Zo is elke dag weer een nieuwe uitdaging. Er komen soms wel weer nieuw lichtpuntjes, die moeten we blijven zien. Anders hou je het niet vol. En steeds blijven bellen Je moet er enorm je best voor doen."

"En die nieuwe regering? Gaat die nu wel de armoede oplossen? En naar wie gaat die luisteren? Laten we hopen dat die wel wil luisteren naar de groepen, die de armsten vertegenwoordigen."

Annie van den Bosch

NIEUWE PUBLICATIE

Nummer 35 van Vierde Wereld Verkenningen getiteld: "Afroming van de armen vandaag de dag in het onderwijs", bouwt voort op nummer 34: "Afroming van de armen".

Bij afroming gaat het om processen waarbij vooral minder-armen bereikt worden door voorzieningen. De allerarmsten blijven door die processen buiten schot en worden nog erger uitgesloten. No. 35 bekijkt de verschillende drempels die er voor de armen op het gebied van het onderwijs bestaan.

De Inspectie van het Onderwijs (Staat van het Onderwijs 2023) erkent, dat ons onderwijssysteem drempels opwerpt voor bepaalde groepen leerlingen, zoals leerlingen met laagopgeleide ouders, ouders met lage inkomens of met een niet-westerse migratieachtergrond. Van de allerkleinsten tot aan de afgestudeerden krijgen juist de leerlingen en studenten, die de meeste ondersteuning nodig hebben, de minste kansen. Er zijn, bijvoorbeeld, te weinig plekken bij de voor- en vroegschoolse educatie in wijken, waar veel peuters en kleuters met achterstanden wonen. En er bestaat segregatie tussen de kinderen uit de verschillende wijken en kinderen uit achterstandsbuurtten.

Het tekort aan voltijdse leraren is het grootst in achterstandswijken en nog groter in het speciaal basis-onderwijs. Op scholen in die wijken werken veel meer onbevoegde leraren, waardoor teveel leerlingen op een te laag niveau blijven steken en niet alle kansen krijgen, die passen bij hun mogelijkheden. Daarom zou er een soort Deltaplan voor het onderwijs aan de meest kwetsbare kinderen en jongeren moeten komen, waarbij de Rijksoverheid de regie neemt.

Uit officiële rapporten blijkt tegelijkertijd dat de belangrijkste drempel de structurele, schrijnende armoede bij een aantal gezinnen is. De overheid pakt de armoede-situatie aan met allerlei soorten toeslagen, die de situatie van betrokken kinderen en hun ouders niet wezenlijk hebben verbeterd. En zo heeft liefdadigheid ook haar intrek genomen op een aantal scholen. De Rijksoverheid moet de langdurig extreme armoede-situatie van de betrokken gezinnen fundamenteel aanpakken, verzekeren dat alle gezinnen met kinderen over een waardig basisinkomen beschikken, zodat ze niet meer overleven dankzij liefdadigheid.

Ton Redegeld

Gratis kwartaalblad van de Internationale Beweging ATD Vierde Wereld in Nederland
*Wij ontvangen graag reacties op het blad en de artikelen.
Bezoek de website voor informatie en bestellingen.*

Landelijk Centrum

Regentesseplein 13 - 2562 EV Den Haag
070 361 57 87
denhaag@atd-vierdewereld.nl

Ontmoetingscentrum 't Zwervel

Raalterweg 19 - 8131 SB Wijhe (Ov.)
0570 52 19 99
tzwervel.wijhe@atd-vierdewereld.nl

Abonnementwijziging

ledenadministratie@atd-vierdewereld.nl

Nederland: www.atd-vierdewereld.nl
Internationaal: www.atd-fourthworld.org
Over de stichter: www.joseph-wresinski.org/nl

Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld
Redactie: Medewerkers ATD Vierde Wereld

EUROPESE CONFERENTIE "WERKPLAATS FAMILIELEVEN"

20 november j.l. hebben twee mensen vanuit Nederland deelgenomen aan een Europese conferentie in ons congrescentrum in Pierrelaye, Frankrijk. Margret Franssen, PhD onderzoeker Wageningen University & Research. De naam van haar onderzoek is "Minder stress, meer ervaren gezondheid en participatie" - Zon-MW; en Annie van den Bosch, medewerker van ATD Vierde Wereld Nederland, de schrijver van het boek "Recht op bescherming van het gezin".

Het onderwerp was de plaats van zeer arme ouders in de jeugdbescherming en hun voorstellen om de jeugdbescherming te veranderen. De deelnemers kwamen uit Spanje, België, Frankrijk, Polen, Zwitserland, Engeland en Nederland. Zo'n 30 voorvechters van de Vierde Wereld dachten samen na met beroepskrachten, academici en beslissers over de manieren waarop we de overdracht van armoede kunnen stoppen. Deze conferentie is in drie jaar voorbereid. Met mensen in acht landen, die in armoede leven, is nagedacht over het verbeteren van hun relaties met de kindbescherming en de steun die de armste gezinnen nodig hebben, zodat hun kinderen niet meer uit huis geplaatst worden. Een van de belangrijkste conclusies was dat de Kinderbescherming eraan mee werkt dat de armoede van generatie op generatie in families doorgaat. En dat dat beleid dus moet veranderen.

"Wat doen we verkeerd, als onze kinderen net zo leven als wij?"

"We hadden het over de huisvesting, de gezondheid, de opvoeding. In die gesprekken kwamen steeds de uithuisplaatsingen naar voren als de grootste schuldige, waardoor de armoede bleef voortduren. Ouders noemden steeds maatregelen van de kindbescherming op, die maakten dat de kinderen uit hun gezin werden weggehaald en dat van generatie op generatie, zonder dat de ouders geholpen werden zelf de kinderen te kunnen opvoeden en waardoor de armoede niet werd opgelost.

"Die maatregelen zorgen vooral voor trauma's. Individueel, maar ook collectief," zei Brigitte Jaboureck, die de conferentie leidde, samen met het team van de internationale werkgroep "Familieleven".

Enkele voorstellen van de ouders die met uithuisplaatsingen te maken hebben:

Jeugdzorgwerkers moeten veel meer begrijpen van de realiteit van armoede, waar de gezinnen - de kinderen en de ouders - onder lijden. En ook van de capaciteiten van de ouders om weerstand te bieden. Want als ze die werkelijkheid niet begrijpen, werken zij eraan mee dat de armoede onzichtbaar blijft en er verkeerde redenen worden gebruikt om de kinderen uit huis te plaatsen.

De voorvechters noemden ook op, dat hun rechten genegeerd werden, ook in de rapporten, die naar de kinderrechtsgaaf gaan. "Daarin worden wij vernederd en beschuldigd. Ze zien ons niet als ouders die begeleiding of hulp nodig hebben, maar als ouders die mislukt zijn." Ook wordt een tijdelijk plaatsing vaak steeds opnieuw verlengd.

Wat vragen de ouders?

"Dat de beroepskrachten goed weten wat armoede inhoudt voor het gezinsleven. Dus de opleidingen moeten veel meer kennis over de gevolgen van armoede overdragen, de ouders erbij betrekken, en meer naar hen luisteren. We willen worden erkend als mensen die er verstand van hebben en dat de docenten ons behandelen als assistent-leraar. Daarvoor is gezamenlijke vorming nodig, om van elkaar te leren."

Er werden ook vernieuwende voorbeelden genoemd om uithuisplaatsing wegens armoede te vermijden. Het belangrijkste doel is om die hulp aan de ouders te bieden, die maakt dat de kinderen niet geplaatst hoeven te worden en uit de armoede kunnen komen.

Annie van den Bosch

BRIEF AAN DE NIEUW TE VORMEN REGERING.

Samenwerking ATD Vierde Wereld met de Landelijke Armoede Coalitie.

ATD Vierde Wereld is op verschillende manieren betrokken bij de Landelijke Armoede Coalitie. Zo hebben Annelies Neutel en Annie van den Bosch in december 2022 het boek "Recht op bescherming van het gezin" gepresenteerd op een van hun bijeenkomsten. En in de rubriek "Gezichten" op hun website zijn 2 portretten van deelnemers van ATD opgenomen, die met uithuisplaatsing van hun kinderen te maken hebben gehad. <https://www.armoedecoalitie-utrecht.nl/gezichten/>

Onze laatste bijdrage was aan de brief van de LAC van 19 september 2023 aan de nieuw te vormen regering. De Landelijke Armoede Coalitie heeft hierin aandacht gevraagd voor het feit dat elk jaar 6 miljard euro noodzakelijk is om de financiële bestaanszekerheid van huishoudens te garanderen.

De brief begint met: "Het is tijd om mensen volwaardig mee te laten doen".

Verder staan er concrete voorstellen in, zoals:

"Wij vragen u, in lijn met de aangenomen motie in de Tweede Kamer, om armoede niet te laten toenemen en de motie in de Eerste Kamer om kinderarmoede in 2025 te hebben gehalveerd, de volgende punten mee te nemen in het debat over de Algemene Beschouwingen en de behandeling van de Rijksbegroting 2024":

Zet de **energietoeslag ook in 2024** voort, omdat de energieprijzen zeer waarschijnlijk langdurig hoog blijft;

Houd rekening met de stapeling van zorgkosten en extra energie-uitgaven voor mensen met een chronische ziekte en beperking;

Reserveer ruimte in de begroting om de door de **Commissie Sociaal Minimum** voorgestelde verhoging van het minimumloon en de uitkeringen waar te kunnen maken;

Zorg dat de **hulpverlening toereikend** is, zodat iedereen, die zich meldt met een hulpvraag, daadwerkelijk geholpen kan worden. Investeer daarom in sociaal werkers, schuldhulpverlening en in versterking van de vrijwillige dienstverleners;

Vereenvoudig het systeem van regels en toeslagen;

Zorg voor voldoende financiering voor de sociale werkvoorziening, zodat de werkgelegenheid voor mensen met een beperking, die intensieve ondersteuning nodig hebben, niet wegvalt;

Werk toe naar een systeem waarin kleine schulden klein blijven en overheidsschulden via één Rijksincasso worden geïnd;
En investeer in het betrekken van mensen met langdurige eigen ervaring in armoede en schulden bij het bedenken en uitvoeren van beleid."

Tot slot: "Armoede vraagt om een integrale aanpak".

"Mensen, die langdurig van een laag inkomen rondkomen, voelen zich buitengesloten, omdat ze op veel fronten niet mee kunnen doen. Het leidt tot vernedering, isolement, tweederangs burgerschap en minder kansen om zich te ontwikkelen. De gevolgen hiervan werken zeer lang door. De aanpak van armoede stopt dan ook niet bij het realiseren van bestaanszekerheid, het vraagt ook om een integrale aanpak om volwaardig meedoen op alle fronten mogelijk te maken."

ATD Vierde Wereld heeft deze brief mede ondertekend. Annelies Neutel en Annie van den Bosch nemen namens ATD Vierde Wereld NL als 'gast' deel aan het LAC.

-o-

*Aanwezig zijn
bij de arme mensen
is slechts zinvol als we
tegelijkertijd
aanwezig zijn
bij de machthebbers die
ze uitsluiten.*

>Joseph Wresinski<

NIEUW MBO LESBOEK: BESTAANS(ON)ZEKERHEID EN MENSENRECHTEN

Het MBO-onderwijs bestaat uit basis-, profiel- en vele keuzedelen. De keuzedelen zijn verdiepend of verbredend en sluiten vaak aan op actuele ontwikkelingen in een beroepsveld. De kaders van een keuzedeel worden vastgelegd door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven. Daarnaast kunnen docenten of onderwijsontwikkelaars zelfles- en toetsmateriaal maken.

In 2020 heb ik met anderen het keuzedeel "Bestaans(on)zekerheid en mensenrechten" ontwikkeld. Het keuzedeel ontstond binnen het kader van de

opleiding tot "Ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting" (Edasu), die van 2016-2020 in verschillende varianten en steden bestond. Daarbij is geput uit input van ATD Vierde Wereld, Sterk uit Armoede, De Link en Bind-kracht. Inmiddels hebben ROC's zoals: Noorderpoort, Zadkine, Friese Poort en Midden Nederland MBO-

opleidingen ontwikkeld met aandacht voor ervaringsdeskundigheid bij sociaal werk en (individuele) begeleiding.

Ik gaf en geef les aan de Utrechtse opleiding en ik had na afgelopen zomer tijd om een lesboek voor (ook) het reguliere MBO 4-onderwijs te maken.

In een MBO lesboek komen beperkt theoretische, beschrijvende tekstblokken voor. Studenten worden met actieve opdrachten om iets te bekijken, maken of doen, aan het werk gezet om de lesstof te gebruiken en te vertalen naar de praktijk. Het lesboek is alleen te gebruiken in combinatie met een digitale licentie. Er staan veel opdrachten in naar aanleiding van filmpjes, die bekeken moeten worden. Naast de lesstof waren ook de illustraties een belangrijk punt van aandacht: "Hoe breng je (mensen in) armoede in beeld en wat zeggen de beelden?" Door bijvoorbeeld Kansfonds is realistisch en waardig beeldmateriaal gemaakt mét dakloze mensen. Naast de aandacht voor eigen ervaringen en de sociaal economische achtergrond van studenten, komen er in dit lesboek specifieke invalshoeken naar voren: de gevoelskant van leven in armoede, de rechten van de mens en de politiek-maatschappelijke kant van werken aan bestaanszekerheid.

Vanuit de focus op ervaringskennis van binnenuit, behandelt "Bestaans(on)zekerheid en mensenrechten"

vooral de leefwereld van de mensen in armoede. Studenten maken kennis met de 'Verborgene dimensies van armoede', zoals die in een internationaal onderzoek van ATD Vierde Wereld (met de universiteit van Oxford) zijn beschreven. Zij leren over de diverse kloven, die er zijn tussen mensen, die opgroeien in armoede en mensen die dat niet kennen: de groepen ontwikkelen een andere logica, andere vanzelfsprekendheden, een verschillend gevoel van zelfvertrouwen, waardering en beleving van de samenleving en de overheid.

Verscheidene subgroepen kennen elkaars wereld ook niet goed: mensen in generatie-armoede, dakloze personen, mensen met een chronische ziekte/beperking of migranten met of zonder verblijfsstatus. Zij leven vaak in beperkte netwerken en plekken. Omdat veel hulpverleners en hulpvragers zich wederzijds niet zo sterk bewust zijn van deze verschillen, sluit de steun vaak slecht aan en wordt het contact vaak als moeilijk of tegenwerkend ervaren.

Sociaal werkers of anderen, die met mensen in armoede in aanraking komen, dienen meer te gaan kijken en werken vanuit mensenrechten. Zo ontstaat er een andere verhouding en focus. De studenten verdiepen zich in de basiskennis over mensenrechten en gaan daarover met professionals in gesprek.

Bij onze Zuiderburen wordt er binnen het sociaal werk al veel langer gewerkt met mensenrechten en het bijeenbrengen van mensen in armoede. Vanuit ervaringsinzichten is er meer aandacht voor mens- en gelijkwaardigheid als uitgangspunt van werken. Organisaties als Movisie en het College voor de Rechten van de Mens brengen dit ook meer en meer naar voren.

Een mensenrechtenblik op mensen in armoede ziet hen niet als zielige, kwetsbare afhankelijk van hulp of recht, maar als mensen met een onovervreedbare waarde die verdedigd moet worden. Een mensenrechtenblik op mensen in armoede ziet hoe zij zelf opkomen voor zichzelf en anderen en hoe zij hun eigen waardigheid moeten en willen bevechten.

Sociaal werkers en andere studenten worden aangemoedigd mét mensen in armoede te werken. Op de lange termijn komen we dan misschien waar ATD zou willen komen: "De leefwereld van de arme en die van de rijke zijn voorbestemd elkaar te ontmoeten. Uit deze ontmoeting zal een nieuwe samenleving ontstaan, die we nog niet kennen." (citaat Joseph Wresinski)

Ik hoop van harte dat studenten die het keuzedeel "Bestaans(on)zekerheid en mensenrechten" gedaan hebben, aan deze ontmoetingen en nieuwe samenleving zullen bijdragen!

Annelies Neutel

WAT IS HET GEWICHT VAN EEN IDEE?

Wat is het gewicht van een idee? Hoe meet je het? Weegt een idee evenveel als een tafel? Zo veel als een doos op tafel? Is het lichter dan lucht?

"Ik denk dus ik ben; Ik heb een idee, dus ik besta. Dit is het gewicht van een idee."

Dit waren de gedachten van Quentin, een lid van het ATD Vrijwilligerskorps gevestigd in Noisy-le-Grand, Frankrijk. Hij werkt daar bij het cultureel centrum van ATD en ondersteunt gezinnen die moeite hebben om hun plek in de samenleving te vinden. Kinderen uit deze gezinnen hebben het idee dat ze 'onruststokers' of rebels zijn. Quentin ontmoet ze echter op hun eigen voorwaarden. Hij vindt ze allesbehalve 'onruststokers', en hij bewondert hun vasthoudendheid. Hij luistert naar hun ideeën.

"Hun ideeën zijn geen grillen, maar dromen die ze van de ene nacht op de andere, van week tot week en soms van het ene jaar op het andere koesteren. Het is een indrukwekkende consistentie voor kinderen wier leven vol onverwachte gebeurtenissen is."

Quentin deelt met ons het verhaal van een opmerkelijk idee.

"Op een avond eind november, net toen de avond begon te vallen, las ik samen met Daniel een boek. In het boek staat een afbeelding van een berg, en aan de voet ervan staat een marktkraam vol met heerlijk eten."

"Ik heb een idee!" roept Daniël uit. "Met Kerstmis moeten we een kraampje bouwen en ijsjes uitdelen aan mensen!" Ik deel Daniels idee met andere kinderen. Ze doen allemaal mee en we beginnen met het bouwen

van de stand.

"Het is mijn idee, toch, het is mijn idee?" Het idee maakt Daniels vader, een werkloze metselaar, erg blij. De hele december lang fluistert Daniel tegen mij terwijl we bouwen: "het is mijn idee!". De ijsjes veranderen in pannenkoeken. Een paar dagen voor Kerstmis, op een ijzige woensdag, delen we met chocolade gevulde pannenkoeken uit aan voorbijgangers. We bakken er honderden.

De impact van Daniels idee spreekt voor zich, maar wat ervoor zorgt dat Daniels idee waarde heeft, is dat er naar geluisterd wordt en dat er naar gehandeld wordt. Dat het werkelijkheid werd met de hulp van zijn vrienden.

De kinderen van het cultureel centrum in Noisy-le-Grand hebben ambitieuze ideeën. Ze willen dat hun ideeën serieus worden genomen. Ze willen dat het bekend wordt dat ze tot succes in staat zijn....

Wij zijn verantwoordelijk voor het levend houden van die hoop. Wij hebben de verantwoordelijkheid om kinderen te leren niet bang te zijn voor de wereld. Om hen gerust te stellen dat hun ideeën de moeite waard zijn om naar te handelen, hebben ze hetzelfde gewicht als alle andere.

We leren van Daniel dat wanneer we tijd met kinderen doorbrengen – het idee van een kind werkelijkheid maken – we de kans hebben om hoop te geven en een leven vorm te geven.

Activiteiten met kinderen zijn goed, maar een relatie opbouwen en samen met hen en hun ouders iets creëren is nog beter.

Quentin werkt met kinderen die als 'lastig' worden bestempeld door volwassenen, die hen in diskrediet brengen en afwijzen. Maar door deze kinderen in zichzelf te laten geloven, krijgen ze de hoop dat ze kunnen opgroeien en hun plek in de wereld kunnen vinden. Als het om leren gaat, is het geloof dat je de capaciteit hebt misschien wel het allerbelangrijkste. Wanneer Quentin de kinderen van het cultureel centrum helpt inzien dat ze er toe doen, verandert hun relatie met anderen. Dit helpt het leven in de buurt te verbeteren, zodat minder kinderen geïsoleerd achterblijven.

Uit de nieuwsbrief van ATD Vierde Wereld Internationaal, van december.
www.atd-fourthworld.org

IN MEMORIAM

Marie Paule Vanbekbergen

Op 16 december 2023 heeft Lieven Geerts afscheid moeten nemen van zijn moeder. Sinds haar jonge jaren heeft zijn moeder dagelijks zeer moeilijke momenten moeten doormaken, veel stormen moeten trotseren, ups en downs meegemaakt, om de moeder te worden die ze is geworden. Zijn moeder was een kranige dame die discipline en respect hoog in het vaandel droeg! Toen zijn moeder ATD leerde kennen was dit voor haar een manier om samen met andere mensen in dialoog te gaan en zo samen te vechten tegen onrecht. *We wensen Lieven heel veel sterkte.*

Bert van Balkom overleed op 20 december 2023.

Bert werkte al in de jaren 1980 mee met de jongerenbeweging van ATD Vierde Wereld. Hij werkte toen als priester van de Salesianen bij het jeugdcentrum Don Bosco in Rijswijk. Daarna werkte hij mee met het promoten van de 17 oktobervieringen van ATD Vierde Wereld in Den Haag. Ook ging hij met regelmaat naar Baillet om aan de archieven te werken. *Wij wensen de familie en de medebroeders Salesianen van Don Bosco sterkte met dit verlies.*

Nel Tamerus en Bert van Balkom in gesprek.

Nel Tamerus uit Den Haag is op 30 december 2023 overleden, ze was 77 jaar. Zij kwam graag met haar gezin op vakantie naar 't Zwervel, al vanaf het begin, zo'n 48 jaar geleden. Daar kon ze van genieten. Even los van alle zorgen die een groot gezin met zich meebracht. Zij wilde toen graag leren lezen en schrijven en zij is op les gegaan. Zij was ook betrokken bij landelijke activiteiten. Zo heeft ze meegewerkt aan het grote wandkleed op 't Zwervel, dat was tentoongesteld in Parijs op 17 oktober 1987. In 2009 werkte zij en haar gezin mee aan de fototentoonstelling "Doordouwers, generatiearme gezinnen in beeld" van de fotografe Mona van den Berg.

Wij wensen haar kinderen en schoondochter veel kracht.

Annie van Ginkel Lippold uit Emmen is op 2 januari 2024 op 63 jarige leeftijd overleden. Zij was moeder van een dochter en een zoon, grootmoeder en overgrootmoeder. Zij kwam al jaren geleden regelmatig op vakantie op 't Zwervel met haar gezin. Ook zij heeft meegewerkt aan het wandkleed, dat nu nog altijd op 't Zwervel in de Wresinskizaal hangt. Wilma, haar dochter, heeft het stokje van haar overgenomen en hield haar op de hoogte van het reilen en zeilen van de beweging. Wilma komt nog regelmatig op 't Zwervel en neemt deel aan de plaatselijke groep van ATD in Emmen.

We wensen Annie's man, kinderen, klein- en achterkleinkinderen veel sterkte toe.

Een mens bestaat niet zonder **gemeenschap**.
De mens komt slechts **volledig** tot werkelijkheid,
wanneer hij kan **geven**, wanneer hij **geliefd**
kan worden en **kan liefhebben**, wanneer hij
kan **delen** en op zijn beurt kan **ontvangen**.

>Citaat Joseph Wresinski uit: *Wij zijn ook mensen* <

AANBIEDINGEN (prijzen inclusief porto- en adminkosten)

NIEUWE UITGAVE Vierde Wereld Verkenningen 35 , Afroming van de Armen vandaag de dag in het onderwijs	€ 5,00	Aantal: _____ ex
Vierde Wereld Verkenningen 34 , Afroming van de armen	€ 5,00	Aantal: _____ ex
Vierde Wereld Verkenningen 33 , Stem van de Allerarmsten volwaardig laten doorklinken, Op weg naar een wereld, waarin niemand wordt achtergelaten.	€ 5,00	Aantal: _____ ex
Recht op bescherming van het gezin , Schrijvende armoede en uithuisplaatsing van kinderen	€ 26,45	Aantal: _____ ex

Voor andere titels van boeken en of kaarten zie in onze webshop:

www.atd-vierdewereld.nl/winkel

Totaal bedrag: € _____

Dhr / Mw :

Incassant ID: NL 13ZZZ411514920000

Adres:

Kenmerk machtiging: _____ (niet invullen)

Postcode: Plaats:

**Ik verleen de Stichting ATD Vierde Wereld toestemming éénmalig het bedrag van
..... euro af te schrijven van mijn bankrekening:**

IBAN: NL

Handtekening:

Datum:

Deze gehele coupon (of kopie) in een gesloten enveloppe sturen naar:

Stichting ATD Vierde Wereld Nederland, Regentesseplein 13, 2562 EV Den Haag. T. 07036157 87

Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u uw bank binnen 56 dagen opdracht geven het bedrag terug te storten. U kunt ons ook even bellen.

Lidmaatschap van de Internationale Beweging ATD Vierde Wereld

Ik sluit mij aan bij de uitgangspunten (www.atd-vierdewereld.nl) en machtig ATD Vierde Wereld d.m.v. deze **éénmalige incasso**. Aankruisen en invullen wat van toepassing is en deze bon sturen naar:
ATD Vierde Wereld, Regentesseplein 13, 2565 EV. Den Haag. (NL27INGB0002752200)

Lidmaatschap € 10,-

Steunlidmaatschap € 20,-

Gift € _____

Dhr / Mw :

Incassant ID: NL 13ZZZ411514920000

Adres:

Kenmerk machtiging: _____ (niet invullen)

Postcode: Plaats:

Ik verleen de Stichting ATD Vierde Wereld toestemming éénmalig het bedrag van euro af te schrijven van mijn bank- / girorekening: IBAN:

Handtekening:

Datum:

Deze gehele coupon (of kopie) in een gesloten enveloppe sturen naar:

Stichting ATD Vierde Wereld Nederland, Regentesseplein 13, 2562 EV Den Haag. T. 07036157 87

Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u uw bank binnen 56 dagen opdracht geven het bedrag terug te storten. U kunt ons ook even bellen.